

EPH C

EINECCII
PKELECT.

IN

PUPPEN-
DORPHUM

K457

.H45

P7

1746

c.1

348

1080047546

548

348

JO: GOTTL.
HEINECCII
JC. ET ANTECESS.
PRÆLECTIONES
ACADEMICÆ
IN SAM. PUFENDORFFII
DE OFFICIO HOMINIS, ET CIVIS
LIBROS II.

ROBORETI,
Monsina
SUMPTIBUS BALLEONTANIS UNIVERSITATIS
MDCCXLVI.

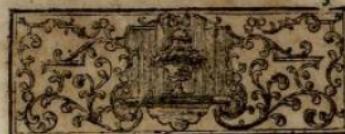
SUPERIORUM PERMISSU 54178
30 OCTOBRIS 1860
BIBLIOTHECA MUNICIPALIS

39638

K457
M45
P7
1746

FONDO BIBLIOTECA PÚBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEÓN

PROLEGOMENA.

Prolegomenorum loco paucis dispiciendum erit:

I. *An durum ius naturae?*

II. *Quid sit?*

III. *Quam utilitatem in vita christiana & civili praestet?*

IV. *Quod ejus ab antiquissimis temporibus facta fuerint, quique praeter eis hanc disciplinam libris suis illustravit?*

I.
Dari ius naturæ, haud pauci negarunt, veluti EPICEURUS apud DIOG. LAERT. X, 15. cuius sententiam ita expressit HORAT. SAT. 1, 3.

Non natura potest iusto sententore iniquum:
Sola est utilitas justi prope mater & aqua.
E.g. furari ex eorum sententia non natura & moraliter turpe est; prohiberi tamen ille fuit ut illas generis humani. Ejusdem sententia fuit ARISTIPPUS apud DIOG. LAERT. LIBR. II. qui, ut omne virtutis studium exercit, voluptatemque pro summo hominis bono habuit: ita & statuit, nihil sua natura

A z ju

PROLEGOMENA.

justum, injustum, honestum, inhonestum esse, sed sola lege & consuetudine ; furto quoque & sacrilegio, cum tempestivum fuerit, operam daturum esse sapientem, neque enim quidquam horum sua natura turpe esse, si auctor vulgaris opinio, ad conti-
nendos in officio stultos conflata. Nec mi-
nus delixavit CARNEADES Platonicus, sed in
seipsum quam maxime proclivis, qui Romæ
legationis causa commoratus aliquando pro-
justitia, postridie contra eamdem, iurisque
naturalis existentiam differuit, urbe ideo
pulsus auctore Catone. Vid. PLUTARCH. in
Caton. major. pag. 349. Argumenta, quibus
iustitiam impugnat, servavit LACIANT.
Iust. divin. V. 16. Ea hue redeunt. 1) Om-
nia animalia sua utilitatē studere, ex. gr.
propulsare injuries, verbēra, mortem, nec
tamen ideo iustitiam illis tribui, aut injus-
titiam? Resp. a brutis animalibus, quæ
facultate rationali voluntatem divinam co-
gnoscendi destituuntur, ad hominem ratio-
ne & conscientia præditum non valet con-
sequens. Potius argumentum invertimus :
quæcumque creature facultate, voluntatem
Dei cognoscendi, adeoque lana ratione
prædicta sunt, ex quoque actiones secun-
dum Dei voluntatem, non vero proprium
commodum, dirigere tenentur : jam homi-
nes, non vero animalia, &c. ergo &c.
2) Omne jus nascitur ex utilitate, ergo
non sua natura quidquam justum est? Reip.
1) vacillat consequens, siquidem aliquid
ex utilitate nasci, at justum tamen esse po-
test; Deus enim ens benignissimum vere no-
stram

PROLEGOMENA.

stram utilitatem intendit, nec quidquam no-
bis tamquam legem præscripta, nisi quod
nobis vere utile, sic e. g. paœta esse servan-
da, & utile, & rationi consentaneum est;
2) unde jus est, inde obligatio : at obli-
gatio nostra non est ab utilitate, (nam
huic quisque renuntiare potest,) sed a vo-
luntate Dei, qua nobis per rectam ratio-
nem innotescit; ergo jus non est ex utili-
tate, sed ex voluntate Dei, qua per re-
ctam rationem innotescit, adeoque aliquid
natura justum est. 3) At leges inter gen-
tes variant, & hinc nihil est natura injus-
tum, alioquin enim unum omnibus jus
est? Resp. distinguendum esse inter jus
naturæ & civile; prius apud nos idem; c.
gr. neminem esse occidendum, paœta esse
servanda, &c. posterius ad reipublicam cu-
jusque utilitatem attemperatum. Vid. XE-
NO. de re publ. Athen. Ratio diversitatis
in eo posita, quod jus civile veretur cir-
ca actiones in se indifferentes, ex. gr. jus
retractus, prohibitus alienationum, jura
dotium. Ex recentioribus & HOBESIUS,
de civ. cap. 1. §. 10. dixit, in statu natu-
rali sūisse jus omnium in omnes, adeoque
tunc mensuram juris sūisse cuiusque utilita-
tē. Nos itaque existentiam J. N. sic proba-
mus : quicumque in natura sua deprehendunt
rectam rationem, quæ aliquid justum esse
cognoscat, & conscientiam, quæ nos obli-
gationi fatis fecisse vel non fatis fecisse mo-
neret, illi habent jus N. atqui homines, &c.
ergo, &c. Est hoc argumentum, quo uti-
tur PAULLUS, Epist. ad Rom. 11, 14, 15.

Quid vero jus N. est? Considerari illud potest vel tamquam jus, vel tamquam disciplina seu scientia; hic priori sensu accipimus. Jam *definitiones* sunt vel *nominales*, vel *reales*: *nominales* nobis tantum modo subministrant notas alias, quibus res nobis obvias ab aliis omnibus semper discernere possumus, e.g. circulus est figura, cuius peripheria a centro ubique aequaliter distat, *reales* contra ostendunt modum, quomodo illa res oriatur, vel quomodo possibilis sit, e.g. circulus est figura, qua radio circa punctum circumacto describitur; hic vero tantum queritur definitio nominalis. Igitur *jus naturae* est jus a Deo toti generi humano per rectam rationem promulgatum: dicimus 1.) *jus*, quia ex parte nostra est obligatio, telle conscientia; 2.) a *Deo*, ut distinguatur a jure humano & civili, quod ab hominibus est; 3.) *socii generi humano*, ita distinguatur a jure divino particulari, e.g. lege de circumcisione, de sacrificiis; 4) per rectam rationem, ita distinguatur a jure positivo universali, e.g. sabbathum non est juris naturae, quia ex recta ratione non innotefecit. Vocamus vero *rectam rationem*, qua principia actionum ex finibus ratioincando colligit; *perversam*, qua insuper habito fine & scopo Dei de principiis actionum suarum ex præjudicio suo statuit, WEIDLER, J. N. & G.c.1. § 9. n.7 5) *promulgatum*, sine promulgatione enim nulla lex obligat; *lex* est norma, ad quam actiones nostras componere debemus: atque norma debet esse nota, alias enim non posse-

mus

PROLEGOMENA. 7
mus actiones nostras componere; ergo pro-mulganda est. A surdum faciunt Caligulæ apud SYRTON. in ejus vit. cap. 41.

At quid est *jus gentium*? Sunt, qui diversum aliquod J. G. statuunt a J. N. ULS. HUBER. de jure ciuit. lib. 1. foll. 1. c. 5. & Euseb. Rom. par. 12. per illud intelligit jus, quod voluntate omnium, aut fane cultiorum gentium vim obligandi accepit. Contra VITRIARI. Inst. iur. nat. cap. 1. §. 28. illud definit, quod Deus per rectam rationem inter omnes gentes propter communem necessitatem & utilitatem constituit. Sed utrumque falsum; si recipias definitionem Huberi, cultiores gentes aut per modum legis introduxerunt, aut per modum pacti: si prius, lex illa nullum obligabit gentem, quia gens ratione gentis non est superior, adeoque & nulla alteri legem praescribere potest; si posterius, nullum erit jus, sed pactum; jus est complexus legum, non pactorum. Accedit, quod questione sic facti, an unquam inter gentes ita convenerit, id vero ex historia demonstrari nequit. Si VITRIARIUS definitionem recipias, inde probari contra ipsum poterit, unum idemque esse jus N. & G. si enim eadem est legislatoris voluntas, idemque modulus eam promulgandum in gentibus, tum in singulis hominibus, utriusque quoque idem erit jus: prius verum ob definitionem VITRIARIUS; ergo & posterius. Dicendum itaque, unum esse J. N. & G. quia 1) ab eodem legislatore est, 2) ejusdem obligacionis, 3) eodem modo promulgatum, iidemque legibus & regulis constat, e.g. pacta

A 4

sunt

8 PROLEGOMENA.

sunt servanda, nemo iudicandus, jus suum
cuique tribuendum. Itaque *jus gentium* no-
bis est ipsum *jus naturae* negotii civitatum
& liberarum gentium applicatum. Ita PU-
BENDORFFIUS, THOMASIVS, COCEJUS, & ie-
centiores tantum, non omnes.

F I A

At quam utilitatem praestat *jus naturae*
& gentium? Sane in disciplinis quoque va-
let illud Cassianum, cui bono? frustra er-
go sudaremus in explicando addiscendo-
que *jure naturae* & gentium, si nulla esset
eius utilitas. Oppugnavit hoc indirecte Jo.
LUDOV. PRASCHIUS tribus dissertationibus de
lege charitatis ad Hugo. Grot. de iur. bell. &
*pac. cum designatione iuri naturali ex disci-
plina Christiavorum*, Ratisbon. 1688. sed iis
satissimum a CHRIST. TRONIOSO in *Cogita-
merit. Germ.* 1689. pag. 79, 206. & 295. di-
recte vero id fecit an. 1704. auctor anonymus
in *der ersten Eindeutung des Thicks
und Rechts*, cap. 2. Rationes eorum sunt:
1) *jus naturae* nullius usus esse in vita Christiana,
Christiano enim pro norma esse debere scripturam sacram? Resp. a) at multi
sunt & inter Christianos, qui sacram
scripturam parum curant, ii, ut sint inex-
cusabiles, jure *naturae* convincuntur, Epist.
ad Rom. 1, 20. 21. b) deinde nihil est utilius
ad confirmationem in Christianismo,
quam harmonia rationis & sacrae scriptu-
rae; c) multa in jure *naturae* explicantur,
quae sacra scriptura non expoluit, tamquam
ad vitam eternam non comparata, c. gr.
de contractibus, ultimis voluntatibus, luc-
cessio-

PROLEGOMENA. 9

cessionibus ab intestato, aliquique humanis
negotios. 2) Nullam esse ejus utilitatem in
vita civili, quia in legibus civilibus deci-
dantur controversiae, non ex jure naturae &
gentium? Resp. a) falso est, nullam con-
troversiam civilem decidi ex jure naturae &
gentium, jus enim ipsum conslatum est ex
legibus naturalibus, praecepis gentium &
civilibus, s. ult. *Instit. de iustit.* & *iur.*
b) *jus civile* valet tantum inter cives ejus-
dem reipublice; quid vero si controver-
sia intercedit inter diversas gentes? quid
si inter cives diversarum rerumpublicarum
e. g. inter Hollandum & Indum? hic non
alia potest esse norma, quam *jus naturae*
& gentium. 3) *Este jus naturae cordibus*
hominum inscriptum, ergo non opus esse
tanto molimine in illo in scripturam redi-
gendo explicandove? Resp. a) homo na-
tura cantat, numerat, ratiocinatur, & ta-
men ideo nemo rejicit musicam, arithme-
ticam, vel logicam, ars enim perficerre de-
bet naturam; b) in omni jure dantur prin-
cipia, conclusiones proxime & remotio-
res; illa unusquisque novit, cui est recta
ratio, conclusiones quoque proximas ex
illis principiis facile cognoscit etiam vul-
gus, non autem statim habet oneres con-
clusiones remotiores; sic e. gr. paetia esse
servanda facile quis intelligit, siue enim
hoc immediate & proxime ex principio:
quod tibi non vis fieri, &c. at, num etiam
pacatum errore initum servandum sit, non
statim unusquisque intelligit, nisi qui plura
juri naturalis principia connectit. Imprimitur

A 5. fol.

10 PROLEGOMENA.
studioso juris plane necessaria est juris N. & G. cognitione 1) propter controversias illustres, 2) propter jus publicum universale, id enim ex ipso iure natura est, 3) propter fontem & originem juris civilis, qui non aliud est, quam jus natura & gentium.

I V.

Jam ad historiam J. N. qualiter ex instituto scripserunt Jo. FRANC. BUDEUS, qua habetur inter *Sætella iuris natura & gentium*, Jo. FRID. LUDOVICI *Delincentio historia juris divini*, edita Hale 1701. & 1714. CHRIST. THOMASII *Historia juris natura paulo plenior* Hale 1719. Tacemus qua JAC. FRID. REIMMANNUS, GOTTL. STOLLUS, & alii, de historia & scriptis juris N. commentarii sunt in historia literaria. Quatuor constituimus periodos:

- 1) *Ab initio mundi ad Christum natum.*
- 2) *A nativitate Christi usque ad originem academiarum & scolarum,*
- 3) *Ab hoc tempore ad Grotium, & denique*
- 4) *ab hoc ad nostra tempora.*

Periodus prima.

Jus natura tam antiquum est, ac ipsum genus humanum, sed non ita statim exculta est disciplina juris natura. 1) Ante legem Mosaicam multi viri pii vixerunt, Enoch, Noah, Abraham, Isaac; cum ergo hi leges Dei positivas nondum haberent, consequens est, ut vixerint secundum J. N. Judæi quidem tradunt, Noacho Deum dedisse septem præcepta, ex quibus illi jus derivare solent,

ceu

PROLEGOMENA. 11
ceu docuit Jo. SELDENUS, de J. N. & G. secundum disciplinam Hebreorum, cap. 10, sed parum fidei meretur hæc Judæorum traditio, 1) quia Judæi historicæ cognitione plene deliciuntur, 2) quia nullum de re tam antiqua habent testimoniū vel scripturæ, vel antiquitatis. Interim certum, tum nondum in systematis formam redactum fuisse J. N. Mominæque magis studuisse secundum J. N. vivere, quam illud in arte redigere. Inter gentiles solum fere Stoici J. N. excluderunt, quod vocatur partem de officiis, de iis enim scripsit ZENO, PANATIUS, & alii, sed eorum libri omnes perierunt, solum existant CICERONIS libri de officiis, in quibus J. N. explicat secundum disciplinam Stoicorum. At multis tamen navis laborat hoc systema: 1) confudit Cetero ethicam & jus N. & hinc etiam in describendis virtutibus cardinalibus, 2) non semper doctrinas connectit a accurate, sed fucum sapientiae eloquentia sua. Interim multa habet laude digna, ut dici possit, CICERONEM solum post Stoicos hac prima epocha præclare meritum esse de juris prudentia naturali.

Periodus secunda.

Post Christianum natum nemo potuisset magis hanc disciplinam emendare, quam patres Ecclesiæ. Et sane habemus etiam AMBROSI libellum de officiis, separatim medium a Jo. HENR. BOECLERO; sed multa hic desideres: 1) Ambrosius confudit J. N. & scripturæ, 2) magis instruxit Clericum, quam

A 6 virum

virtutum bonum; unde & DU PINIUS Biblioth. Eccles. tom. 1. obseruat, librum hunc in codicibus MSS. inscribi de officiis Clericorum, 3) commune id habuit cum reliquo patribus, quod fuerit Platonicus, multaque etiennes doctrinas Platonis immiscuerit Christianae ethicae, & 4) magis homiletice & oratorie J. N. tractans, quam philosophice. Vid. BARBETRAC. Pref. ad Pufendorff. §. 9. seq.

Periodus tercia.

Patribus successit turba scholasticorum, qui neglegitis recte rationis principiis scripere casus conscientia, opera de iustitia & iure, hisque libris totum jus natura & gentium complecti noluerunt. Sed 1) mirifice probant, aliquid juris natura & gentium esse, modo ex scriptura sacra, modo ex iure civili & canonico, modo ex Aristotele, Lombardo, &c. 2) multa miscerunt falsa principia probabilissimi, methodi dirigendi intentionem, de peccato philosophico, de quibus MONTALTUS in Epistolis ad provinciales, ARNALDUS in Dennuniatione nova heresies de peccato philosophico, & TRIBBLECHOWIUS de doctribus scholasticis.

Periodus quarta.

Jus natura ergo primus emendavit HECO Grotius, qui libros de iure belli & pacis edidit Paris. 1625. Cur illud non vocari jus N. & G. vid. COLOMUS Epist. clar. viror. 3. Commentarii in hos libros existant multi, sed

sed plerique parum utilis: alii enim ejus eratores contraorthodoxiam admissores refellent, ut JO. ADAM. OSIANER, & JO. WOLFG. JEGERUS; alii cum ex philosophia Aristotelica refellere voluerunt, ut VALENT. VELTHEMIUS, JO. a FELDEN, JO. GE. SIMON; alii ex auctoribus classicis potius, quam ex recta ratione illustrarunt, imprimis JO. HENR. BOECLERUS, & JO. FRID. GRONVIUS. Soli laudandi CASP. ZIEGLERUS, KULPISIUS, HENNIGES, BARBEYRACIUS. Ceterum observati in Grotio defecctus sunt: 1) quod scholasticos nimis sequatur, 2) quod nimium tribuerit consensu gentium, cum tamen a) gentes consenserint sape in rebus turpissimis, b) hoc principium sit obscurissimum, & hinc inde convinci non possit indoctus. Sed hacten adhuc GROTIUS in errore, quod jus gentium consensu vel pactis gentium nitatur.

THOMAS HOBBES vel HORBESTUS, ejusdem cum Grotio aetatis; ejus liber de cito prodiit 1646. denum, & tamen hanc laudem sibi tribuit HORBESTUS in prefata philosophia, quod jus natura primus excoluerit. Occasio hujus libelli status Angliae turbulensissimus, vereque *anarchicus*, hinc sibi fixxit ideam status naturalis, cumque posuit in bello omnium in omnes, inde victori tribuit jus in vicum, adeoque omnia ex vi & potentia victoris dedit. Fuit philosophus profanus, & Machiavellicum inculcavit, multis tamen mirifice placuit. Adseclas habuit LAMB. VELTHEMUSSEN, qui edidit Dissertat. epistolic. de

14 PROLEGOMENA.

principiis iusti aigue decori, Amstel. 1651. &c
BENED. SPINOSAM, cuius hypothesis exami-
nat PUFENDORFII, &c. J. N. & G. Libr. II. c. 23.
Adversarios contra natus est Jo. BRA-
BALLUM, ROB. FILMERUM, ROB. SCARROCKIUM,
GISE. LACQUUM, SAM. STRIMESIUM, & om-
nium optimum RICH. CUMBERLANDUM.

JO. SELDENUS, de cuius iure naturae &
genium secundum disciplinam Hebreorum iam
supra diximus.

SAMUEL PUFENDORFII, postea liber ba-
ro, quum videret, Grotium in multis jus
privatum neglexisse, aliquando etiam ini-
niuersitatem diligenter cavisse ab erroribus schola-
sticorum, de emendando iure naturae co-
gitare cecepit. Docens tum privatum Hei-
delbergæ, Haga Comitum 1660. edidit Ele-
menta juris naturalis methodo mathematica.
Cum ita placere Ludovico, Palatino ele-
ctori, & cum primum constitueret profes-
sorem juris naturae & gentium, majus opus
molitus est. At evocatus interea Lundinum
Scanie, ubi Rex Svecia novam academiam
erexerat, ibi denum illud edidit 1672. Ma-
le id habebat collegas, Iosephum SCHWART-
ZIUM, theologum, & NICOLAUM BECMAN-
NUM, JCum, qui e plagellis furiis sub-
tractis excerpterunt indicem novitatum,
eumque publici juris fecerunt. Et quamvis
res male cedret Becmanno, ideo publice
relegato & magnam tamen hoe invidiam et-
iam conflavit Pufendorfio; unde nulla fere
erat Germania academia, in qua id opus
Pufendorfianum non exagitaretur. Speci-
men harum controvèrsiarum edidit ipse Pu-
fendorfius.

FEN-

PROLEGOMENA. 15

FENDORFII in Erde Scandinæ, quæ cum
ipso opere sapissime prodit. At triumpha-
vit denum Pufendorfius, & hostes ejus
non sine ægritudine animi viderunt, ejus
libros ubique prælegi in academias: contra-
xit ergo ipse hoc opus, indeque edidit li-
bellum de officio hominis & civis; & hæc
ejus sata.

CHRISTIANUS THOMASIUS primum Pufen-
dorffii partibus accessit, edidique ad ejus
principia primum Juris prudentiam divinam,
ubi simul junxit doctrinam de legibus positi-
vis universalibus divinis. Sed an. 1705. ipse
hæc principia sua destruxit, editis Funda-
mentis juris naturae & gentium, in quibus
eliminavit principium de legibus divinis
positivis universalibus, & loco principiū
socialitatis totum jus naturae & regulis ju-
sti, honesti, & decori derivavit, qua de-
re infra erit dicendi locus.

Hi auctores veluti familiari ducunt: post-
ea plures calamus arripere, & juris na-
ture ac gentium compendia quædam edi-
derunt, quæ partim vix plauis merce-
runt, partim ita sunt comparata, ut sua-
lude non sint defraudanda. Prioris gene-
ris sunt 1) HENR. BOBINI Diff. de jure mun-
di, quæ primum Rinelli prodit, recusa
dein Hale 1698. In ea principium ponit
voluntatem Dei secundum ordinem creatu-
rum: sed refellit opuscolum CHRIST. THO-
MASIUS, de fundamento definienti enas-
masrimoniales halieus receptorum insufficien-
tia, Hale 1698. 2) VAL. ALBERTI, theo-
logi Lipsi. jus naturæ orthodoxia conforma-

117

rum, ubi hoc jus deducere voluit ex statu paradisiaco. Posterioris generis plures prodierunt libelli, ex quibus omnibus fructum capere potest, qui jam solida hujus scientiae cognitione est imbutus. Hale prodidre 1) JO. FRANCISCI BUDDEI, 2) NIC. HIERON. GUNDLINGI, 3) WOLFI utriusque, 4) FLEISCHERI varia scripta. Marburgi prodidre HOMBERGII ZUN VACH; Francofurti ad Viadrum HERR. & SAM. de COCCETI varia scripta. Vitembergae 1) WEIDLERI liber elegantissimus, 2) GRIBNERI, & 3) VVERNHERI scripta. Taceo alia compendia ejus generis fere innumera, quæ in omnibus fere Germania acedemias prodierunt, & jam tantum commendo ILL. LEIBNITII prefationem, Codici juris gentium diplomatico præmissam, in qua haud pauca egregia occurunt.

LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

De Actione humana.

Una traditurus si auctor officia hominis & civis, officia vero sece exercent per actiones: primo omnium agitur de actionibus humanis; & quidem querit hoc capite auctor, 1) quid sit officium §. 1. 2) quid si actio humana §. 2. 3) quæ actionum humanarum principia §. 3, 16. 4) quæ actiones homini imputentur, vel non imputentur §. 17. seqq.

§. I.

Officium Germanice vocamus *sine Pli-
thr*, eaque notio vocabuli est ex philoso-
phia Stoica; primi omnium enim Stoici
de officiis scripsierunt, uti in Prolegomenis
dictum. Est vero *officium actio*, ex obliga-
tione sive perfecta, sive imperfecta, legibus
conformata. Ergo re vera bona vel
justa & officium sunt synonyma. *Præ-
cipue* vero observardum > officia semper
respi-